

26—28 oktober

Debatter m. m.

Onsdagen den 26 oktober

Sid.

Svar på fråga av herr Lundström ang. utlandssvenskarnas rösträtt 3

Interpellationer:

av herr Andersson, Torsten, ang. lokaliseringen av Aktiebolaget
Tipstjänst och Svenska penninglotteriet aktiebolag 4

av herr Söderquist, ang. utlandssvenskarnas rätt till folkpension 5

av herr Olofsson, Uno, ang. åtgärder för att öka trafiksäkerheten
vid halt väglag 6

Arbetsplan för höstsessionen 7

Fredagen den 28 oktober

Interpellationer:

av herr Ringaby ang. kontanthjälp till vissa jordbrukare i an-
ledning av skador å 1960 års skörd 8

av herr Nilsson, Ferdinand, ang. utredningen om den kommunala
indelningen 9

av herr Jonasson ang. 1959 års arealtillägg till småbrukare 10

av herr Jonasson ang. flyghaverierna inom flygvapnet 11

Onsdagen den 26 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 14.00

Justerades protokollen för den 17, 18 och 19 innevarande månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Aman* för tiden från och med den 28 i denna månad till höstsessionens slut för deltagande i Föränta Nationernas generalförsamling.

Upplästes följande skrivelse från fullmäktige i riksgäldskontoret:

Till riksdagens talmän

Sedan talmannen P. Svensson, vilken den 12 maj 1960 valdes till riksgäldsfullmäktige för valperioden 1960—1963, avlidit den 17 juli 1960, får fullmäktige i riksgäldskontoret härmed under hänvisning till § 70 mom. 2 riksdagsordningen hemställa, att kompletteringsval för utseende av ny fullmäktig för återstoden av nämnda valperiod måtte anställas.

Stockholm den 20 oktober 1960.

Å fullmäktiges vägnar:

Gösta Renlund

Torsten Bjerlöv

Med anledning härav beslöt kammaren, att val, som föranleddes av denna skrivelse, skulle anställas; och uppdrog kammaren verkställigheten härav åt de vid detta riksmöte tillsatta valmän för utseende av riksdagens fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte deras suppleanter.

Ang. utlandssvenskarnas rösträtt

Jämlikt § 20 av kammarens ordningsstadga hade herr *Lundström* till herr

† *Första kammarens protokoll 1960. Nr 22*

statsrådet och chefen för justitiedepartementet framställt följande fråga: »Kan herr statsrådet upplysa huruvida förslag till lösning av utlandssvenskarnas rösträttsfråga är att vänta från pågående utredning i sådan tid, att en reform kan beslutas vid nästa års riksdag?»

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet KLING, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara nämnda fråga, erhöi ordet och anförde:

Herr talman! Herr Lundström har frågat mig, om förslag till lösning av utlandssvenskarnas rösträttsfråga är att vänta från pågående utredning i sådan tid, att en reform kan beslutas vid nästa års riksdag.

Till svar härpå vill jag meddela, att den berörda frågan jämte åtskilliga andra valfrågor behandlas av 1955 års valutredning. Enligt vad jag har förväntat mig om är utredningens arbete inriktat på att proposition med förslag till nya bestämmelser skall kunna framläggas vid 1961 års höstsession. De skulle då kunna komma i tillämpning vid 1962 års kommunalval.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet för svaret och särskilt för att jag har fått det så raskt.

1955 års valutredning är redan bortåt fem år gammal. Vi vet ju att utredningar kan dra ut på tiden, och detta är en fråga som efter vad jag har mig bekant har varit aktuell här i riksdagen i över 30 år. Det vore därför skäl i att få den löst inom rimlig tid.

Det förhåller sig också på det sättet, att den här frågan gäller ganska många personer. Man vet inte säkert *hur* många de är, men jag läste häromdagen en artikel i Svenska Dagbladet, där redaktör

Ang. lokaliseringen av Aktiebolaget Tipstjänst och Svenska penninglotteriet aktiebolag

Aurén uppskattade antalet till 170 000 personer.

Att jag framställer den här frågan berodde emellertid på en helt annan sak, och jag vill omnämna vad det var som låg bakom.

Jag tror nämligen man har anledning att undra, om frågan om den kommunala rösträtten över huvud taget blir föremål för behandling av valutredningen. Det är väl inte så alldeles säkert att så sker. Det har i varje fall rätt delade meningar om den saken. Jag hoppas att den frågan kommer med, i varje fall frågan om rösträtt vid landstingsval och stadsfullmäktigeval. Så länge vi har tvåkammerssystem tycker jag nog att det skall råda likhet: har man rätt att delta i utformandet av den ena kammaren, bör man ha rösträtt även till de organ som utser den andra kammaren. Därför hoppas jag verkligen att utredningen tar upp också frågan om utlandssvenskarnas rätt att delta i kommunala val. Jag utläser av herr statsrådets svar att så kommer att bli fallet, vilket gläder mig mycket.

Herr statsrådet KLING:

Herr talman! Jag kan givetvis inte uttala mig om vad resultatet av utredningens arbete kan bli, men utredningen är inte begränsad till att gälla endast riksdagsval eller kommunalval.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Om det icke finns några begränsningar i direktiven, hoppas jag att utredningen verkligen tar upp frågan och inte bara skjuter undan den med hänsyn till att det här gäller två rätt olikartade fall av rösträtt. Jag är medveten om att det finns vissa svårigheter vad beträffar de kommunala valen, men jag anser att dessa val är så betydelsefulla — inte minst som förberedande val till första kammaren — att man bör kunna övervinna även dessa svårigheter.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 167, med förslag till varumärkeslag m. m.; samt

nr 170, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Tunisien för undvikande av dubbelbeskattning och fastställande av bestämmelser angående ömsesidig handräckning beträffande direkta skatter.

Ang. lokaliseringen av Aktiebolaget Tipstjänst och Svenska penninglotteriet aktiebolag

Herr ANDERSSON, TORSTEN, (cp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! I proposition nr 120 till 1960 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag om lokaliseringen av vissa statliga institutioner m. m. Förslagen grundades på de delbetänkanden, som avgavs av lokaliseringsutredningen under år 1959. Utredningen hade därvid bl. a. förordat, att AB Tipstjänst skulle utflyttas till Norrköping och Svenska Penninglotteriet AB till Gävle. I propositionen anslöt sig departementschefen i princip till dessa utredningens förslag men förklarade, att bolagen skulle utföra vissa kompletteringar undersökningar och att de sedermera hade att själva fatta beslut i lokaliseringsfrågorna.

Vid riksdagsbehandlingen av ovan nämnda proposition väcktes ett antal motioner. I motion nr 646 i första kammaren (likalydande motion väcktes i andra kammaren) hemställdes bl. a., att riksdagen såsom sin mening måtte ge till känna, att AB Tipstjänst och Svenska Penninglotteriet AB, enligt vad som visats genom lokaliseringsutredningens undersökning och de avgivna remissutlåtandena, borde kunna utflyttas från stockholmsområdet och att de fortsatta undersökningarna av teknisk natur borde bedrivas med största skyndsamhet. I sitt utlåtande nr 127 framhöll statsutskottet, att utskottet i likhet med depar-

Ang. utlandssvenskarnas rätt till folkpension

tementschefen föreställde sig att en utflyttning av de båda bolagen från stockholmsområdet vore praktiskt genomförbar. Utskottet underströk önskvärdheten av att bolagens undersökning snarast fullföljdes och förklarade sig alltså instämma i syftet med förenämnda motion. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Såvitt bekant har AB Tipstjänst och Svenska Penninglotteriet AB ännu icke slutfört sina undersökningar och sålunda ej heller fattat beslut i lokaliseringsfrågan. Från skilda synpunkter måste det anses angeläget, att i enlighet med statsmakternas intentioner de tekniska undersökningarna snarast fullföljes, så att ett slutligt ställningstagande till lokaliseringsfrågorna kan ske. Det måste vara av betydande allmänt intresse, att en redovisning göres, av i vilken takt arbetet inom bolagen fortskrider.

Under hänvisning till det sålunda anförda hemställer jag om första kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få ställa följande fråga:

Kan herr statsrådet lämna kammaren en redogörelse för hur långt undersökningarna inom AB Tipstjänst och Svenska Penninglotteriet AB rörande bolagens lokalisering fortskridit?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spörsmål finge framställas.

Ang. utlandssvenskarnas rätt till folkpension

Ordet lämnades på begäran till herr SÖDERQUIST (fp), som anförde:

Herr talman! Enligt lagen om folkpensionering indrages folkpensionen för dem, som upphört att vara svenska medborgare eller att vara mantalsskrivna i riket, såvida detta inte med hänsyn till omständigheterna prövas oskäligt. Denna huvudregel leder i många fall till att en infödd svensk medborgare, som vistas utomlands och därför inte är mantalsskriven i riket, förlorar rätten till

folkpension. I de fall dessa först efter uppnådd pensionsålder flyttar till utlandet och liksom övriga medborgare under sin aktiva tid väsentligt bidragit till kostnaderna för folkpensionen, verkar denna regel stötande för den enskilde. Men även i de fall vederbörande före pensionsålderns inträde flyttar utrikes men bibehåller svenskt medborgarskap kan regelns praktiska tillämpning i det enskilda fallet framstå som oskälig.

Till en del mildras nämnda bestämmelsers verkningar genom de konventioner om social trygghet, som Sverige ingått med ett flertal länder. För en svensk medborgare som flyttat till något av de nordiska länderna, England eller Schweiz, torde den indragna pensionen inte innebära någon större olägenhet till följd av bestämmelserna i konventionerna mellan Sverige och de nämnda länderna och den praxis, som utvecklats sig. I övriga konventioner är kraven för erhållande av ålderspension betydligt hårdare, som regel 15 års vistelse i landet, vilket kraftigt torde begränsa dessa konventioners värde för till dessa länder inflyttade svenskar, som uppnått pensionsåldern.

De olägenheter, som här påvisats gäller för dem, som vid flyttning från riket uppnått pensionsåldern, gäller i ännu högre grad för dem som vid utflyttningen snart uppnår 67 år. Dessa har ju inga möjligheter alls att få svensk folkpension. De har dessutom inte — om de nordiska länderna undantages — någon större fördel av de gällande konventionerna, som ju förutsätter 15 års vistelse i landet. Förhållandet ter sig än mer anmärkningsvärt, när man betänker, att dessa personer under mycket lång tid betalt avgifter till folkpension.

Ett tillrättsläggande av denna lucka i den svenska lagstiftningen om den allmänna folkpensionen torde vara önskvärt att uppnå. De tekniskt-administrativa problem, som kan uppkomma med hänsyn till att vederbörande inte är mantalsskriven i Sverige, borde vara överkomliga.

Hänsyn får givetvis tas till de överenskommelser som vårt land träffat med

Ang. åtgärder för att öka trafiksäkerheten vid halt väglag

andra länder i form av konventioner rörande sociala förmåner, vilka som man påpekat mildrar de oförmånliga verkningarna av den svenska lagstiftningen.

I första hand borde en ändring av gällande regler övervägas för de fall vederbörande flyttar utrikes mindre än 15 år före pensionsåldern.

Med hänvisning till det anförda anholder jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande fråga:

Vill herr statsrådet medverka till sådana åtgärder att svenska medborgare, som bosätter sig utomlands, får rätt till svensk folkpension därest inte en konvention med landet i fråga säkerställer en motsvarande pension?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Ang. åtgärder för att öka trafiksäkerheten vid halt väglag

Herr OLOFSSON, UNO, (fp) fick nu ordet och yttrade:

Herr talman! För ungefär en vecka sedan inträffade på riksväg 13 vid Sollentuna en svår trafikolycka. Cirka en och en halv månad tidigare ägde en annan allvarlig trafikolycka rum på samma vägsträcka. Enligt polisens uttalanden berodde nämnda olyckor på det halva väglaget.

Jag nämnde dessa olyckor för att exemplifiera den stora betydelse, som väglaget har för trafiksäkerheten. En nyligen genomförd undersökning avseende under år 1958 inträffade olyckor inom ej tätbebyggt område i Uppsala län, där endast ett fordon varit inblandat (s. k. singelolyckor) visar, att av de olyckor, som beror på yttre förhållanden — alltså inte rattfylleri, fordonsfel o. d. — har 70 % inträffat i samband med halka. Undersökningen konstaterade vidare att antalet singelolyckor i relation till trafikintensiteten är minst fyra gånger större under vinterhalvåret än under sommarhalvåret. Även detta förhållande

visar väglagets mycket stora betydelse. Av det bearbetade materialet framgick också, att 40 % av de förare som under år 1958 deltog i singelolyckor i Uppsala län, var antingen körkortslösa eller hade innehaft körkort högst två år. Det förefaller väl mycket troligt, att en stor del av dessa är inblandade i olyckor, som förorsakats av halka.

Att väglaget inte bara har en mycket stor betydelse vid singelolyckor visas av en tidigare undersökning av statens trafiksäkerhetsråd angående trafikolyckor med dödlig utgång under år 1952, där det konstateras, att vid inte mindre än 76 % av de sammanstötningar mellan bilar, som ägt rum på landsbygden, har vägbanan varit våt eller is- eller snöbelagd samt att vid *samtliga* sammanstötningar mellan mötande bilar i kurva på landsbygden vägen har varit is- eller snöbelagd.

För att öka trafiksäkerheten är det således nödvändigt att försöka förebygga olyckor som orsakas av halt väglag. Jag skall peka på ett par faktorer som torde kunna nedbringa deras antal: krav på obligatorisk kurs i vinterkörning för erhållande av körkort, ökad kontroll av fordonen, speciellt vad avser däckens kvalitet, utredning om väderlekens inverkan på väglaget på olika vägbeläggningar, ökat antal varningsmärken, vidgad tillämpning av fartbegränsning vid sådana vägsträckor, där erfarenhetsmässigt trafikfarlig halka förekommer och bättre sandningsberedskap.

Med hänvisning till det anförda anholder jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande fråga:

Vill herr statsrådet ta initiativ till ytterligare åtgärder från statsmakternas och vägmyndigheternas sida för att öka trafiksäkerheten vid halt väglag?

Även denna anhållan bifölls.

Anmälades och bordlades en av herr Nilsson, *Ferdinand*, under sammanträdet till herr talmannen avlämnad mo-

tion, nr 702, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 168, angående vissa åtgärder i anledning av skador å 1960 års skörd.

Arbetsplan för höstsessionen

Herr TALMANNEN anförde:

Beträffande det fortsatta arbetet skall jag be att få lämna följande upplysningar. Plena kommer, såvitt nu kan bedömas, att hållas

veckan den 23—29 oktober:

fredagen den 28/10 kl. 14.00 (bordläggningsplenum)

veckan den 30 oktober—5 november:

tisdagen den 1/11 kl. 16.00 (bordläggningsplenum)

onsdagen den 2/11 kl. 10.00 (»remissdebatt»)

torsdagen den 3/11 kl. 10.00 (ev. forts. å »remissdebatten» samt behandling av utlåtande från jordbruksutskottet ang. skördeskador)

veckan den 6—12 november:

tisdagen den 8/11 kl. 16.00 (bordläggningsplenum)

onsdagen den 9/11 kl. 10.00 eller 14.00 (arbetsplenum)

fredagen den 11/11 kl. 14.00 (bordläggningsplenum)

veckan den 13—19 november:

tisdagen den 15/11 kl. 16.00 (bordläggningsplenum)

onsdagen den 16/11 kl. 10.00 eller 14.00 (arbetsplenum)

fredagen den 18/11 kl. 14.00 (bordläggningsplenum)

Arbetsplan för höstsessionen

veckan den 20—26 november:

tisdagen den 22/11 kl. 16.00 (bordläggningsplenum)

onsdagen den 23/11 kl. 10.00 (arbetsplenum)

fredagen den 25/11 kl. 14.00 (bordläggningsplenum)

veckan den 27 november—3 december:

tisdagen den 29/11 kl. 16.00 (bordläggningsplenum)

onsdagen den 30/11 kl. 10.00 (arbetsplenum)

fredagen den 2/12 kl. 14.00 (bordläggningsplenum)

veckan den 4—10 december:

tisdagen den 6/12 kl. 16.00 (bordläggningsplenum) och

onsdagen den 7/12 kl. 10.00 (arbetsplenum)

Huruvida arbetsplena blir erforderliga även efter den 7/12 och i så fall vilka dagar de kommer att hållas kan icke nu angivas. Det är icke uteslutet att arbetsplenum kommer att hållas så sent som onsdagen den 14 december.

Ovan för olika plena angivna tider är icke definitiva. Arbetsplena kommer — om icke något oförutsett inträffar — icke att hållas fredagar under tiden till och med november månads utgång, men interpellationer och enkla frågor kan komma att besvaras även å bordläggningsplena.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.22.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Fredagen den 28 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 14.00

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 167, med förslag till varumärkeslag m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 170, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Tunisien för undvikande av dubbelbeskattning och fastställande av bestämmelser angående ömsesidig handräckning beträffande direkta skatter.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet motionen nr 702.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 169, med förslag till förordning angående beskattning av ränta å svenska statens sparobligationer;

nr 171, angående ökning av det högsta belopp intill vilket staten må åta sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit;

nr 172, med förslag om statlig garanti för Aktiebolaget Atomenergis förpliktelser enligt atomansvarighetslagen; och

nr 174, angående försäljning av viss allmänna arvsfonden tillfallen fast egendom.

Anmälades och bordlades en av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan att till utskottet inkommit framställningar

dels från fullmäktige i riksbanken an-

gående försäljning av riksbankens fastighet i Mariestad,

dels ock från fullmäktige i riksgäldskontoret angående firandet av representationsreformens 100-årsjubileum.

Interpellation ang. kontanthjälp till vissa jordbrukare i anledning av skador å 1960 års skörd

Herr RINGABY (h) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Totalt sett blev årets skördeskador av mindre omfattning än som först kunde befaras tack vare osedvanligt gynnsamma bärgningsförhållanden i september. Trots detta glädjande faktum har en del jordbrukare fått vidkännas en avsevärd förödelse på sin gröda. Detta är speciellt förhållandet i landskapen kring Mälaren och Hjälmaren. För dessa hårt drabbade jordbrukare är situationen prekär och kräver snabba och effektiva hjälpåtgärder.

I proposition nr 168 föreslår jordbruksministern stödåtgärder i form av nya lånemöjligheter och temporära ränteeftergifter m. m. För många jordbrukare kan dessa åtgärder bli till värdefull hjälp, men de löser dock inte problemen för de svårast utsatta jordbrukarna, som inte gärna tål en ytterligare påbyggnad av skuldbördan utan här måste otvivelaktigt kontanta bidrag till. Av allt att döma är de som drabbats av mera omfattande skördeskador förhållandevis få till antalet, och de förekommer inom vissa begränsade områden, varför en snabb och effektiv hjälpaktion borde vara möjlig att åstadkomma.

Med anledning av dessa förhållanden och ärendets brådskande natur anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få rikta följande fråga:

Interpellation ang. utredningen om den kommunala indelningen

Avser herr statsrådet att inom den närmaste tiden framlägga förslag i någon form av kontanthjälp till de jordbrukare eller trädgårdsodlare, som på grund av skörde-skador hamnat i en ekonomiskt svår situation?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Interpellation ang. utredningen om den kommunala indelningen

Ordet lämnades härefter till herr NILSSON, FERDINAND, (cp), som yttrade:

Herr talman! Enligt mer eller mindre klara förkljudanden skall den utredning som på inrikesministerns uppdrag sysslar med kommunala indelningsfrågor — den s. k. 12-mannagruppen — snart komma fram med förslag till en ny stor kommunindelingsreform, som uppgives behöva vara färdig 1962. Möjligen är detta ett dåligt betyg åt den av regering och riksdag för knappt ett årtionde sedan beslutade kommunindelningen. Det är emellertid ur andra synpunkter som detta utredningsarbete synes böra främst uppmärksammas.

Tågordningen synes ha börjat med att i november 1959 sex experter tillkallades för att inom departementet behandla frågorna. I somras förstärktes utredningen med sex parlamentariker och erhöll därmed politisk förankring och större betydelse.

Om utredningens uppdrag och riktlinjer för arbetet är föga känt. Det har uppgivits att statsrådsprotokollen skulle vittna om arbetets art och den energi, varmed arbetet avsågs att bedrivas. Åtminstone enligt vad jag erfarit synes sådana uppgifter överdrivna. I själva verket har denna stora utredningskommitté icke i vanlig ordning erhållit offentligt fastställda direktiv. Det är dock fråga om problem av mycket stor räckvidd, som de till pressen lämnade uppgifterna vittnar om att utredningen sysslar med. Ur dessa och andra synpunkter framstår det som önskvärt att erhålla klara

officiella besked om utredningens direktiv, ev. målsättning och möjligen tidtabellen för arbetet.

Den kommunala självstyrelsen ligger till grund för en betydande del av lokalförvaltningen. Det betyder mycket att denna skötes väl. Men detta är kanske icke det viktigaste. Om en även något decentraliserad byråkratisk statsförvaltning skötte ärendena lika bra, eller till och med något bättre, skulle ett så föga troligt förhållande icke motivera att man stryker ett streck över kommunernas bestämmanderätt där den finns.

Den kommunala självstyrelsen är kraftkällan och grunden för vårt lands folkliga självstyrelse. Den skolning som getts inom det kommunala livet har varit av en betydelse även på riksplånet som icke kan överskattas. Ju större kommuner, desto färre kommer i åtnjutande av denna utbildning, som icke på likvärdigt sätt kan läras ur böcker och i skolor. Ju större kommuner, desto färre kommunmedlemmar engageras personligt i dessas arbetsuppgifter och desto svårare blir det för vanliga lekmän att överblicka sammanhangen. Den storkommun jag tillhör bildades av fem småkommuner. Förhållandena inom dessa var enkla, och kanske hade man på en del områden åstadkommit mer. Men de sköttes av lekmän som handlade arbetet själva. Det innebar att storkommunen för sina nämnder och styrelser fick överta folk som praktiskt kände till mycket av vad det gällde. Arbetsbördan i storkommunen blev givetvis större och nödvändiggjorde att tjänstemän i viss utsträckning anställdes. Men de erfarna nämndledamöterna har möjlighet att handlägga en del själva och att följa med frågorna samt öva kontroll. I samarbete mellan erfarna lekmän och skickliga tjänstemän kan även nya krafter utvecklas. Men om kommunerna blir allt för stora, om ärendena hopar sig än mera och problemen blir än större, kan det hända att lekmannainflytandet slappnar, och för kommunalmännen i gemen blir det fråga om form och representativa uppgifter såsom något huvudsakligt. Tendensen har också visat, att duktiga

Interpellation ang. 1959 års arealtillägg till småbrukare

tjänstemän finner de demokratiska formerna närmast utgöra ett hinder och med sitt inflytande främjar att sådana erhåller uppdragen, som nöjer sig med skenet att vara med. I den mån tjänstemännen sköter arbetet bra, blir sådana missförhållanden icke lätt uppenbara. Men folkstyret, den kommunala skolläroverket och vad därmed sammanhänger blir lidande, till skada för det hela. Kanske är förhållandena i våra storstäder i sådana hänseenden icke förebildliga. I den mån det blir likartat också ute i bygderna blir skadan större. Ty för den enskilde är det föga skillnad att bli styrd av statstjänstemän eller kommunalanställda.

Av vad som uppgivits i tidningarna synes framgå att det skulle vara fråga om en reform, som dels skall vara klar 1962 och dels skall för kommunernas del vara alldeles frivillig. Det har också häntytts på att frivilligheten skulle från statens sida stimuleras så att kommunalmännen som »realister» skulle känna sig lockade att frivilligt gå med på saken. Men kommunernas erfarenheter av statlig stimulans för att locka fram frivilliga beslut av olika slag är inte i allo av det slag som föranleder efterföljd. I varje fall skulle man gärna vilja i god tid få reda på vad det är fråga om. Man är inte alldeles säker på att det går att frivilligt omstöpa kommunerna i en hast till 1962.

Som skäl för en kommunal indelningsreform har anförts dels frågan om åldringsvården och dels införandet av enhetsskolans högstadium. De nuvarande kommunerna skulle i flertalet fall icke vara skickade att lösa dessa uppgifter. Beträffande åldringsvården underlättas dessa ärendens handhavande i primärkommunen i den mån som landstingen verkligen göra sitt när det gäller de kronikerfall och lindrigt sinnessjuka som mångstädes belastar kommunernas ålderdomshem. Beträffande skolfrågorna är landstingen redan engagerade i länsskolnämnderna. Verkstadsskolor, lantmanna- och lanthushållsskolor liksom folkhögskolor är någonting som icke är landstingsarbetet främmande. Lands-

tingen är likaledes flerstädes engagerade när det gäller regionskolor o. s. v. på yrkesskolans område. I valet mellan att stöpa om kommunindelningen i stort och att ge landstingen ett visst engagemang när det gäller även enhetsskolans högstadium och den därmed sammanhängande förberedande yrkesutbildningen synes en förutsättningslös utredning välmotiverad. Det är icke känt, om den nu pågående utredningen berör denna problemställning.

Jag anhåller om kammarens tillåtelse att få till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet rikta frågorna:

Är herr statsrådet villig att för kammaren lämna en redogörelse för de direktiv, de riktlinjer och eventuellt den målsättning, som ligger till grund för den pågående utredningen om den kommunala indelningen?

Kan det förväntas att utredningen även kommer att upptaga till förutsättningslös prövning om en mera genomgripande indelningsreform kan undvikas genom överförande av vissa primärkommunala uppgifter, exempelvis ordnandet av enhetsskolans högstadium till eller i samarbete med landstinget, i den utsträckning som det kan befinnas erforderligt?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Interpellation ang. 1959 års arealtillägg till småbrukare

Herr JONASSON (cp) fick nu ordet och anförde:

Herr talman! Genom beslut av 1959 års riksdag infördes ändrade bestämmelser för det särskilda stödet till det mindre jordbruket. Beslutet innebar bl. a., att tidigare utgående producentbidrag ersattes med ett behovsprövat arealtillägg och byggde på Kungl. Maj:ts proposition nr 149 år 1959. Till grund för propositionen låg i sin tur förslag framlagda av en statlig kommitté, utredningen om småbruksstöd.

Interpellation ang. flyghaverierna inom flygvapnet

Denna utredning hade föreslagit, att producentbidraget skulle ersättas med ett behovsprövat arealtillägg och hade även utarbetat bidragsskalor samt regler och bestämmelser rörande villkoren för att få arealtillägg. Ifrågavarande bidragskalor beräknades medföra en årlig kostnad för staten om 50 milj. kronor. I propositionen föreslogs lägre bidragsbelopp samt dessutom vissa skärpta bestämmelser i fråga om villkoren. Det anfördes att kostnaderna för ett dylikt arealtillägg för år 1959 kunde beräknas till 37 milj. kronor, d. v. s. samma belopp som om producentbidraget bibehållits. Någon redogörelse för hur uppskattningen gjorts lämnades icke, och riksdagen utgick vid sitt ställningstagande från att statens kostnader skulle komma att uppgå till det av departementet beräknade beloppet. Förslag från centerpartiet om att arealtillägget skulle utgå i huvudsak enligt utredningsförslaget avvisades.

Ansökan om arealtillägg för 1959 skulle ingivas i början av år 1960 samtidigt med självdeklarationen. Dessa ansökningar har nu prövats, och enligt preliminär beräkning verkställd inom lantbruksstyrelsen skulle kostnaden för 1959 års arealtillägg uppgå till endast 27,7 milj. kronor, d. v. s. cirka 10 milj. kronor mindre än enligt jordbruksdepartementets beräkningar.

Man kan alltså konstatera, att det totala stödet till det mindre jordbruket för ifrågavarande år kommit att bli cirka 10 milj. kronor lägre än vad som avsetts samt att den beräkning, som låg till grund för riksdagsbeslutet, var vilseledande. Om producentbidraget bibehållits, hade kostnaderna härför uppgått till cirka 37 milj. kronor, och de nya bestämmelserna innebär därför en direkt försvagning av stödet till småbrukarna.

Med anledning av vad jag här har anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få rikta följande frågor:

1. Vad är orsaken till att jordbruksdepartementets beräkningar angående arealtillägget så starkt avviker från vad

som förut sattes vid riksdagsbeslutet 1959?

2. Vilka åtgärder avser herr statsrådet att vidtaga med anledning av att småbruket sålunda enligt det framkomna materialet tillförts betydligt lägre arealtillägg än vad riksdagen avsett?

Även detta spørsmåls framställande medgavs av kammaren.

Interpellation ang. flyghaverierna inom flygvapnet

Ordet gavs ånyo till herr JONASSON (cp), som nu yttrade:

Herr talman! Under de senaste åren har de militära flygolyckorna varit många, och många offer i människoliv har krävts. Enligt tillgängliga uppgifter var antalet flyghaverier 15 år 1954, 15 år 1955, 17 år 1956, 19 år 1957, 9 år 1958 och 19 år 1959. I år är redan nu antalet haverier större än under tidigare år, nämligen 25 militära flygolyckor med 26 offer i människoliv. Statistiken, som synes peka på en ökad olycksfrekvens, är skrämmande. Det är helt naturligt, att denna utveckling inger oro. Särskilt den senaste flygkatastrofen, som medförde att en lantgård ödelades och sju personer ljöt en ögonblicklig död, har väckt förstämning hos hela det svenska folket.

Säkerhetsbestämmelserna har enligt uppgift skärpts under de senaste åren. Militär flygning över tätbebyggelse skall sålunda undvikas så långt möjligt och skall där enligt uppgift inte få förekomma på lägre höjd än 1 000 meter. Med den ökade olycksfrekvensen måste man emellertid fråga sig, om alla möjligheter att skapa så god säkerhet som möjligt tillvaratagits. Det är självklart, att flygvapnet inte kan upphöra med sina övningar. Men kan exempelvis säkerheten ökas genom att säkerhetshöjderna för övningarna flyttas uppåt ytterligare, även i fråga om landsbygdsbebyggelsen? Är det vidare t. ex. möjligt, att flygvapnet kan förlägga sina övningar till områden,

Interpellation ang. flyghaverierna inom flygvapnet

där riskerna för skador för civilbefolkningen är mindre?

Med anledning av vad jag här har anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet ställa följande frågor:

1. Vad är orsaken till det ökade antalet flyghaverier?

2. Har herr statsrådet för avsikt att vidtaga några åtgärder i syfte att skapa större säkerhet i flygvapnets övningar?

På gjord proposition bifölls herr Jonassons berörda anhållan.

Anmäldes följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 703, av herr *Johansson, Ivar, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 168, angående vissa åtgärder i anledning av skador å 1960 års skörd;

nr 704, av herr *Nilsson, Yngve m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts propo-

sition nr 168, angående vissa åtgärder i anledning av skador å 1960 års skörd; samt

nr 705, av herr *Persson, Johan*, och herr *Hanson, Per-Olof*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 168, angående vissa åtgärder i anledning av skador å 1960 års skörd.

Motionerna hänvisades till jordbruksutskottet.

På framställning av herr talmannen beslöts att Kungl. Maj:ts proposition nr 169 skulle uppföras sist på föredragningslistan för kammarens nästa sammanträde.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.19.

In fidem
K.-G. Lindelöw